

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 06.11.1975, sp. zn. 4 To 22/75, ECLI:CZ:NS:1975:4.TO.22.1975.1

Číslo: 34/1976

Právní věta: I. K výkladu § 88 tr. zák. Již stanovením určité okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby zákon předpokládá, d že při jejím naplnění v běžně se vyskytujících případech bude stupeň nebezpečnosti činu pro společnost zpravidla podstatně zvýšen. K okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby se proto nepřihlédne jen tehdy, když stupeň nebezpečnosti činu pro společnost v konkrétním případě (§ 3 odst. 4 tr. zák.) ani při formálním naplnění této okolnosti nedosáhne stupně odpovídajícího doplní hranici zvýšené trestní sazby, když tedy nebude odpovídat ani nejlehčím běžně se vyskytujícím případům trestného činu dané kvalifikované skutkové podstaty.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 06.11.1975

Spisová značka: 4 To 22/75

Číslo rozhodnutí: 34

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby

Předpisy: 140/1961 Sb. § 3 odst. 4
§ 88

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 34/1976 sb. rozh.

I. K výkladu § 88 tr. zák.

Již stanovením určité okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby zákon předpokládá, d že při jejím naplnění v běžně se vyskytujících případech bude stupeň nebezpečnosti činu pro společnost zpravidla podstatně zvýšen.

K okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby se proto nepřihlédne jen tehdy, když stupeň nebezpečnosti činu pro společnost v konkrétním případě (§ 3 odst. 4 tr. zák.) ani při formálním naplnění této okolnosti nedosáhne stupně odpovídajícího doplní hranici zvýšené trestní sazby, když tedy nebude odpovídat ani nejlehčím běžně se vyskytujícím případům trestného činu dané kvalifikované skutkové podstaty.

II. Za okolnost, která výrazně snižuje stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, nelze při úmyslném rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví považovat nedostatek kontroly ze strany nadřízených orgánů.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 6. listopadu 1975 sp. zn. [4 To 22/75.](#))

Nejvyšší soud ČSR k odvolání krajského prokurátora v Ústí nad Labem zrušil podle § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. napadený rozsudek krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 27. září 1975 sp. zn. 1 T 23/75, jímž byla obviněná J. H. uznána vinnou trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. b), c) tr. zák. a s použitím § 259 odst. 3 tr. ř. sám rozhodl ve věci rozsudkem tak, že uznal obviněnou J. H. vinnou trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zák. Za tento trestný čin ji odsoudil podle § 132 odst. 4 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání osmi let, pro jehož výkon ji zařadil podle § 39a odst. 3 tr. zák. do druhé nápravně výchovné skupiny. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. uložil obviněné též trest zákazu činnosti mzdové účetní v socialistickém sektoru na dobu pěti let.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 27. 8. 1975 sp. zn. 1 T 23/75 byla obžalovaná J. H. uznána vinnou trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. b), c) tr. zák. a odsouzena podle § 132 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání šesti let, pro jehož výkon byla podle § 39a odst. 2 písm. a) tr. zák. zařazena do první nápravně výchovné skupiny, dále jí byl podle § 49 odst. 1 tr. zák. uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu vykonávat jakoukoli činnost spojenou s hmotnou odpovědností na dobu pěti let. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obžalované uložena povinnost zaplatit oborovému podniku Vodní stavby Praha 7, Jankovcova 63, částku 74 000 Kčs s 3 úrokem z prodlení od 16. dubna 1975.

Uvedeného trestného činu se obžalovaná podle výroku napadeného rozsudku dopustila tím, že v době od počátku roku 1970 do února 1974 v Teplicích jako mzdová účetní podvodnými machinacemi v účetních materiálech vylákala a pro sebe použila z majetku nár. podniku Vodní stavby Praha, závod 08 Teplice, částku 118 000 Kčs, tedy majetek, který je v socialistickém vlastnictví, rozkrádala tak, že se ke škodě takového majetku obohatila tím, že někoho uvedla v omyl, přičemž čin spáchala výdělečně a způsobila jím značnou škodu.

Proti tomuto rozsudku krajského soudu podal v zákonné lhůtě krajský prokurátor v Ústí nad Labem odvolání, v němž vytkl, že krajský soud pochybil, když v rozporu s obžalobou kvalifikoval jednání obžalované jen jako trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1, odst. 2 písm. b), c) tr. zák., přičemž k tomuto závěru byl veden nesprávnou úvahou, že společenská nebezpečnost jednání obžalované byla s ohledem na celou řadu polehčujících okolností snížena do té míry, že není splněna materiální podmínka pro použití § 132 odst. 4 tr. zák. Odvolatel v tomto směru dále uvádí, že krajský soud na jedné straně přecenil význam okolností svědčících ve prospěch obžalované, zejména jí uváděný motiv trestné činnosti, který měl spočívat v tom, že obžalovaná si chtěla trestnou činností opatřit prostředky ke koupi osobního automobilu, aby mohla svému nemocnému synovi dopřát častější pobyt na čerstvém vzduchu, a na druhé straně podcenil význam okolností zvyšujících stupeň nebezpečnosti jejího činu pro společnost, zejména výši způsobené škody, dlouhou dobu, po kterou byla trestná činnost páčána, a skutečnost, že obžalovaná se dopouštěla trestné činnosti v přímém úmyslu a v důsledku toho, že zneužila důvěru, kterou měla mezi svými spolupracovníky a u svých nadřízených. Podle názoru odvolatele při správném hodnocení významu jednotlivých okolností musel by krajský soud dojít k závěru, že v jednání obžalované je splněna i materiální podmínka vyšší trestní sazby uvedené v § 132 odst. 4 tr. zák. přičemž společenská nebezpečnost jednání obžalované odpovídá trestu odnětí svobody na samé dolní hranici zákonné

trestní sazby, a to i s ohledem na zjištěné polehčující okolnosti. V závěru svého odvolání krajský prokurátor navrhl, aby Nejvyšší soud ČSR napadený rozsudek zrušil, obžalovanou uznal vinnou trestným činem podle § 132 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zák. a odsoudil ji k trestu odnětí svobody na dolní hranici zákonné trestní sazby § 132 odst. 4 tr. zák., k trestu zákazu činnosti a k náhradě zbytku způsobené škody.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku proti nimž mohl odvolatel podat odvolání, i správnost postupu řízení, které rozsudku předcházelo, přičemž přihlížel i k vadám, které nebyly odvoláním vytýkány, a shledal, že odvolání je důvodné.

Skutkový stav zjištěný soudem prvního stupně, z něhož je zřejmé, že obžalovaná v době od počátku roku 1970 do února 1974 jako mzdová účetní nár. podniku Vodní stavby Praha, závod v Teplicích, podvodnými machinacemi v účetních materiálech vylákala a pro sebe použila z majetku této organizace částku 118 000 Kčs, odpovídá výsledkům dokazování provedeného v hlavním líčení. Soud prvního stupně přitom vycházel zejména z revizní zprávy zpracované kontrolními orgány oborového podniku Vodní stavby Praha a z výpovědí svědků V. D. a E. W. Těmito důkazy je obžalovaná z trestné činnosti, kterou také sama doznala, plně usvědčována a je jimi také bezpečně zjištěn i způsob machinací prováděných obžalovanou, který spočíval v tom, že obžalovaná v souhrnu výplat odlučného napsala vyšší částku, než která odpovídala skutečnému součtu, a takto vzniklý rozdíl připsala v oddílu podnikového spoření a ukládala si jej na fingované vkladní knížky, které si založila v rámci podnikového spoření. Odvolací soud proto odkazuje v tomto směru na podrobné odůvodnění napadeného rozsudku.

Při právním posouzení zjištěného skutečného stavu věci soud prvního stupně nepochybil, když v jednání obžalované J. H. shledal znaky skutkové podstaty trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák. Je třeba také souhlasit se závěrem napadeného rozsudku, že obžalovaná vzhledem k tomu, že si soustavnou trestnou činností páchanou po dobu více let přivlastňovala průměrnou částku 2400 Kčs za měsíc a tak si opatrovala stálý zdroj příjmů, spáchala tento trestný čin výdělečně, a jsou proto u ní splněny předpoklady i pro použití vyšší trestní sazby uvedené v § 132 odst. 2 písm. b) tr. zák.

Obžaloba navrhovala, aby jednání obžalované bylo kvalifikováno též podle vyšší sazby uvedené v § 132 odst. 4 tr. zák. vzhledem k tomu, že rozkrádáním byla způsobena škoda velkého rozsahu. Soud prvního stupně se s tímto návrhem neztotožnil a zjištěné jednání obžalované z hlediska rozsahu způsobené škody posoudil jen podle vyšší sazby uvedené v § 132 odst. 2 písm. c) tr. zák., tj. jako čin, jímž byla způsobena značná škoda. Tento svůj závěr odůvodnil soud prvního stupně poukazem na to, že zjištěné polehčující okolnosti i to, že škoda způsobená trestným činem příliš nepřevyšuje částku 100 000 korun, snižuje nebezpečnost činu obžalované do té míry, že spáchaný čin lze právně kvalifikovat podle uvedeného mírnějšího ustanovení. Pokud jde o zmíněné polehčující okolnosti vzal soud prvního stupně v úvahu, že obžalovaná před spáchaním trestného činu vedla řádný život pracujícího člověka, byla velmi příznivě hodnocena na pracovišti i v místě bydliště, že trestnou činnost úplně a bez výhrad doznala, projevila nad spáchaným činem upřímnou lítost a vyvinula maximální úsilí, aby mohla poškozené organizaci nahradit škodu. V této souvislosti soud prvního stupně dále vzal v úvahu, že obžalovaná měla velmi dobrý vztah k rodině a řádně pečovala o své dvě nezletilé děti a jako okolnost výrazně snižující nebezpečnosti trestného činu hodnotil to, že obžalovaná nebyla ve své práci řádně kontrolována, a konečně přihlédl i k tomu, že obžalovaná páchala trestnou činnost zpočátku proto, že si chtěla se svým manželem koupit osobní automobil, aby tak mohla svému nemocnému synovi umožnit častější pobyt na zdravém vzduchu, což soud prvního stupně považuje za nikoliv zcela zavržitelný motiv trestného činu obžalované.

Po přezkoumání těchto skutkových závěrů a právních úvah napadeného rozsudku odvolací soud

shledal, že soud prvního stupně nepostupoval při posuzování materiální podmínky pro použití vyšší sazby podle § 132 odst. 4 tr. zák. v souladu s ustanovením § 88 tr. zák., když k okolnosti podmiňující použití této vyšší sazby nepřihlédl jen s ohledem na okolnosti, které v souzeném případě stupeň nebezpečnosti činu obžalované snižují. Přitom soud prvního stupně přecenil popřípadě nesprávně zjistil ty okolnosti, o nichž měl za to, že stupeň nebezpečnosti činu pro společnost snižují výrazně.

Tak především pokud jde o pohnutku trestného činu obžalované nelze jako okolnost snižující stupeň nebezpečnosti činu brát v úvahu to, že obžalovaná trestnou činností spáchala proto, že chtěla získat osobní automobil, aby mohla svému nemocnému synovi umožnit častější pobyt na zdravém vzduchu. V tomto směru totiž z výsledků dokazování vyplývá, že obžalovaná se svým manželem koupila automobil v prosinci roku 1971 za částku 65 000 Kčs. Bylo to v době, kdy, jak je zřejmé z výpisů z vkladních knížek na č. l. 62 až 66, manžel obžalované M. H. měl na nákup automobilu našetřeno a uloženo na vkladní knížce č. č. 901896 31 500 Kčs a obžalovaná k těmto účelům měla na vkladní knížce č. 881436 vloženo v rámci podnikového spoření 14 000 Kčs. Tyto úspory v celkové částce 45 500 Kčs byly podle tvrzení obžalované, jemuž odpovídá i zmíněný již výpis z vkladních knížek, použity na zaplacení kupní ceny za automobil, takže z peněz, které obžalovaná získala trestnou činností, mohlo být na nákup automobilu použito nejvýše 19 500 korun. do prosince 1971 však obžalovaná, jak je zřejmé z revizní zprávy, rozkradla částku 42 000 Kčs, tedy mnohem více, než bylo třeba na úhradu kupní ceny za automobil. Již vzhledem k této skutečnosti nelze považovat za pravdivé tvrzení obžalované, že trestnou činností začala páchat jen proto, aby mohla v zájmu svého nemocného syna koupit automobil. V této souvislosti obžalovaná také uvedla, že v době, kdy s manželem spořila na nákup automobilu, měla z výdělků manžela dostatek finančních prostředků pro potřeby domácnosti a rodiny, takže ani na úhradu těchto potřeb si nemusela opatřovat prostředky trestnou činností. Obhajoba obžalované, že motivem její trestné činnosti bylo opatřit si peníze na nákup automobilu, vyvrací dále skutečnosti, že obžalovaná i poté, co koupila automobil, pokračovala v rozkrádání v neztenčené míře až do února 1974 a za tuto další dobu si přivlastnila celkem částku 66 000 Kčs. Soud prvního stupně tedy nehodnotil zjištěné skutečnosti správně, když za motiv trestné činnosti obžalované, snižující stupeň nebezpečnosti činu, považoval potřebu obžalované koupit automobil proto, aby mohla nemocnému synovi umožnit pobyt ve zdravějším prostředí.

Soud prvního stupně dále přecenil i význam doznání obžalované, když je hodnotil jako významnou polehčující okolnost. V tomto směru z obsahu trestního spisu je zřejmé, že k prvnímu výsledku obžalované došlo v době, kdy její trestná činnost i způsob jí prováděných machinací byly podnikovou kontrolou bezpečně zjištěny.

Za okolnost, která podle názoru soudu prvního stupně výrazně snižuje stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, nelze považovat ani nedostatek kontroly práce obžalované ze strany nadřízených orgánů. Z výsledků podnikové revize totiž vyplývá, že bezprostřední nadřízený obžalované vedoucí mzdové účtárny E. W. v letech 1970 až 1974 nedodržel zcela ustanovení organizačního řádu podniku, které mu ukládá povinnost řídit a kontrolovat práce jednotlivých mzdových účetních a že v důsledku toho mohla obžalovaná po dlouhou dobu provádět zjištěné machinace. Z výpovědi svědků E. W. a J. R. i z obsahu revizní zprávy je však zřejmé, že E. W. pravidelně prováděl kontrolu práce obžalované na úseku daně ze mzdy, dávek národního pojištění, srážek ze mzdy a ostatních náležitostí vztahujících se na výpočet mzdy a že další kontroly zejména i kontroly součtů výčetek a výplatních listin, jichž se týkaly machinace obžalované, nestačil provádět proto, že pro nedostatek pracovníků v mzdové účtárně musel po celou dobu sám účtovat mzdy, tedy musel navíc vykonávat i práce mzdového účetního. Tohoto objektivního nedostatku na pracovišti využila obžalovaná k provádění machinací v konečných součtech odlučného a podnikového spoření a přitom pečlivě dbala o to, aby měla v pořádku náležitosti týkající se výpočtu mezd, které byly pravidelně kontrolovány. Proto na tomto úseku nebyly po celou dobu zjištěny žádné závady, což vedlo k tomu, že obžalovaná platila za svědomitou a důvěryhodnou pracovníci. Této důvěře, kterou si na pracovišti záměrně vytvořila,

obžalovaná pak zneužívala k soustavnému provádění rozsáhlé trestné činnosti. Za těchto okolností nelze nedostatek kontroly považovat za takové spoluzavinění poškozené organizace, které by výrazně snižovalo stupeň nebezpečnosti činu obžalované pro společnost.

Ani ostatní okolnosti zjištěné soudem prvního stupně, zejména to, že obžalovaná před spácháním trestného činu vedla řádný život pracujícího člověka, že měla dobrou pracovní morálku i dobrou pověst a že částečně nahradila škodu způsobenou trestným činem, nelze posuzovat ani jednotlivě ani v jejich souhrnu za tak závažné, aby jimi byl výrazně snižován stupeň nebezpečnosti činu pro společnost.

Při posuzování materiální podmínky pro použití vyšší sazby stanovené v § 88 tr. zák. je nutno vycházet z typové nebezpečnosti skutkové podstaty vyjádřené rámcem trestní sazby, kde dolní hranice odpovídá nejlehčím běžně se vyskytujícím případům a horní hranice nejzávažnějším případům trestných činů kvalifikované skutkové podstaty. Proto již stanovením určité okolnosti jako okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby zákon naznačuje, že při jejím naplnění v běžně se vyskytujících případech bude stupeň nebezpečnosti činu pro společnost zpravidla podstatně zvýšen, přičemž takový závěr může být v konkrétním případě učiněn až po zhodnocení významu této okolnosti ze všech hledisek uvedených v § 3 odst. 4 tr. zák. K okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby se proto nepřihlédne tehdy, když stupeň nebezpečnosti činu v konkrétním případě ani při formálním naplnění této okolnosti nedosáhne stupně odpovídajícího dolní hranici zákonné sazby, když tedy nebude odpovídat nebezpečnosti ani nejlehčích běžně se vyskytujících případů trestného činu dané kvalifikované skutkové podstaty.

V přezkoumávané věci dosáhla škoda, kterou obžalovaná způsobila rozkrádáním majetku v socialistickém vlastnictví, částky 118 000 Kčs, tedy jde o škodu, která se podle judikatury posuzuje jako škoda velkého rozsahu. V jednání obžalované je tedy formálně naplněna okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby uvedená v § 132 odst. 4 tr. zák. Z toho, že obžalovaná páchala trestnou činnost po dlouhou dobu, když v ní pokračovala se stejnou intenzitou po čtyři léta a zneužívala k tomu důvěry, kterou měla u svých spolupracovníků a nadřízených, je nutno dovodit, že způsobením škody velkého rozsahu je stupeň nebezpečnosti souzeného činu pro společnost podstatně zvýšen, přičemž tu nebyly zjištěny další okolnosti, které by stupeň nebezpečnosti činu výrazně snižovaly. Je tedy v jednání obžalované splněna i materiální podmínka pro použití uvedené vyšší trestní sazby.

Soud prvního stupně proto pochybil, když z hlediska rozsahu způsobené škody uznal obžalovanou vinnou toliko rozkrádáním majetku v socialistickém vlastnictví podle vyšší sazby uvedené v § 132 odst. 2 písm. c) tr. zák., ačkoliv při správném použití zákona měl být zjištěný skutek posouzen podle vyšší sazby uvedené v § 132 odst. 4 tr. zák.

Z těchto důvodů odvolací soud z podnětu odvolání krajského prokurátora napadený rozsudek ve výroku o vině zrušil a obžalovanou uznal vinnou trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zák.

Dále Nejvyšší soud ČSR odůvodnil uložený trest.